

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ในภาษาไทยมีปรากฏการณ์ของการที่คำบางคำจะปรากฏเป็นคำได้หลายหมวดคำ และทำหน้าที่ในประโยคได้หลายอย่าง คำเหล่านี้มักเรียกว่า คำหลายหน้าที่ (polyseme) ดังตัวอย่างคำ ไข่ จากงานวิจัยของพิมพ์มา บำรุงสุข (2514) สามารถทำหน้าที่ได้ทั้งอย่างคำนามและอย่างคำกริยา ดังตัวอย่างที่ (1) และ (2) ตามลำดับ

(1) ไข่แตกแล้ว

(2) แม่ไก่ไข่แล้ว

หรือคำ ใต้ ซึ่งสามารถทำหน้าที่ได้ทั้งอย่างคำกริยา ในตัวอย่างที่ (3) และอย่างคำช่วยกริยา ในตัวอย่างที่ (4) และ (5)

(3) แดงใต้เงิน

(4) แดงใต้ไปเที่ยว

(5) แดงไปเที่ยวใต้

ปรากฏการณ์ของคำหลายหน้าที่อาจจัดได้ว่าเป็นลักษณะเฉพาะประการหนึ่งของภาษาไทยซึ่งจัดเป็นภาษาประเภทคำโดด (isolative language) ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวมีการศึกษาและกล่าวถึงในงานของนักภาษาศาสตร์หลายท่าน เช่น พระยาอุปกิตศิลปสาร (2514) เพียรศิริ วงศ์วิมานนท์ (2533) และนววรรณ พันธุเมธา (2534)

คำหลายหน้าที่ ซึ่งน่าสนใจมากกลุ่มหนึ่งคือคำช่วยกริยา เช่น คำ คง ควร ต้อง ได้ อาจ ซึ่งทำหน้าที่อย่างคำกริยาได้ด้วย แม้ว่าจะไม่พบมากนักในสมัยปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาว่าเป็นไปได้หรือไม่ที่คำช่วยกริยากลุ่มนี้มีพัฒนาการมาจากคำกริยา ด้วยกระบวนการที่นักภาษาศาสตร์ อาทิเช่น เลห์มันด์ (Lehmann, 1986) ฮอปเปอร์ และ ไทรกอตต์ (Hopper and Traugott, 1993) ไบบี และคณะ (Bybee et al, 1994) เรียกว่าการกลายเป็นคำไวยากรณ์ (Grammaticalization)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาการปรากฏของคำเหล่านี้ว่าเป็นคำกริยาในเอกสารสมัยต่างๆหรือไม่
2. ศึกษาลักษณะการกลายเป็นคำช่วยหน้ากริยาทั้งในระดับวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์
3. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารเพื่อดูว่าพัฒนาการนี้เกิดขึ้นในสมัยใด

สมมติฐานในการวิจัย

1. คำช่วยหน้ากริยา **คง ควร ต้อง ได้ น่า อาจ** ในภาษาไทยปัจจุบันมีพัฒนาการมาจากคำกริยาในสมัยโบราณด้วยกระบวนการของการกลายเป็นคำไวยากรณ์
2. คำช่วยหน้ากริยาเหล่านี้กลายมาจากคำกริยาต่างชนิดกัน
3. การกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำเหล่านี้มีระดับของพัฒนาการไม่เท่ากัน

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะคำช่วยกริยาที่ให้ความหมายบอกอรรถานุเคราะห์ และมีตำแหน่งอยู่นำคำกริยา อันได้แก่คำว่า **คง ควร ต้อง ได้ น่า อาจ** จะไม่ศึกษาคำช่วยหน้ากริยาที่แสดงกาลและการณ์ลักษณะ เช่น **เคย กำลัง**

ข้อมูลในการวิจัย

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากเอกสารจริง ที่ตีพิมพ์แล้ว เป็นเอกสารที่มีการจัดบันทึก หรือเขียนขึ้น ตั้งแต่ พ.ศ. 1836 จนถึง พ.ศ. 2538 นั่นคือตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นเอกสารทางประวัติศาสตร์ เช่น จารึก จดหมายเหตุ พงศาวดาร และเอกสารทางราชการ เช่น หมายรับสั่ง กฎหมาย และประกาศ ส่วนสมัยรัชกาลที่ 5 - 8 จะมีประเภทเอกสารเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ เอกสารทางประวัติศาสตร์ เช่น จดหมายเหตุ พงศาวดาร เอกสารทางราชการ เช่น กฎหมาย ประกาศ และเอกสารความเรียง เช่น เรื่อง

เล่า บทวิจารณ์ และในสมัยปัจจุบัน จะเป็นเอกสารความเรียงในบทความต่างๆ จาก นิตยสารกวี ระหว่างปีพ.ศ.2530 - 2537

ก. เอกสารที่ใช้เป็นข้อมูล

เนื่องจากเอกสารที่ศึกษาครอบคลุมช่วงระยะเวลาที่ยาวนาน ผู้วิจัยจึงแบ่งช่วง เวลาออกเป็น 4 สมัยตามประวัติศาสตร์ ได้แก่ สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยธนบุรี และ สมัยรัตนโกสินทร์

เอกสารแต่ละสมัยจะมีปริมาณมากน้อยไม่เท่ากัน กล่าวคือ เอกสารตั้งแต่สมัย สุโขทัย ถึงธนบุรี พบว่ามีเอกสารที่มีการบันทึกได้รับการตีพิมพ์ แล้วเผยแพร่ในภายหลัง จำนวนน้อย ผู้วิจัยจึงใช้เอกสารเหล่านี้ทั้งหมด ในสมัยสุโขทัยมีจำนวน 45 ชิ้น สมัยอยุธยา มีจำนวน 18 ชิ้น และสมัยธนบุรีมีจำนวน 10 ชิ้น (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก.)

สำหรับสมัยรัตนโกสินทร์ เอกสารในสมัยรัชกาลที่ 1-4 มีจำนวนมากเกินกว่าจะ ศึกษาได้ทั้งหมด ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องเลือกศึกษาเพียงบางส่วน และเพื่อให้การเลือกนี้ไม่ เจาะจงเฉพาะเอกสารกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ผู้วิจัยจึงได้จำกัดเกณฑ์ในการเก็บข้อมูล 2 เกณฑ์ คือ ประเภทของเอกสาร และจำนวนหน้าของเอกสาร

เกณฑ์ประเภทของเอกสาร ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เอกสารในเบื้องต้น และสามารถ จำแนกเอกสารที่พบออกได้เป็น 5 ประเภท ได้แก่ จารึก จดหมายเหตุ พงศาวดาร เอกสาร ราชการ และความเรียง แต่เอกสารแต่ละประเภทที่พบในแต่ละสมัยดังกล่าวมีจำนวนมาก ผู้ วิจัยจึงรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทั้งหมดที่ได้รับการตีพิมพ์เป็นรูปเล่มแล้วเท่านั้น

และเนื่องจากเอกสารแต่ละชิ้นที่ศึกษามีขนาดความสั้นยาวต่างกัน บางเอกสาร มีจำนวนหน้าเพียง 10 หน้า บางเอกสารมีจำนวนหน้ามากกว่า 300 หน้า จึงจำเป็นต้อง กำหนดเกณฑ์จำนวนหน้าเอกสาร เพื่อใช้เลือกเอกสารที่มีขนาดยาว

เกณฑ์จำนวนหน้าของเอกสาร ผู้วิจัยมีเกณฑ์ ดังนี้ ถ้าเอกสารที่ศึกษามีจำนวน หน้า 1 - 100 หน้า ผู้วิจัยจะศึกษาทั้งหมด แต่ถ้าเอกสารนั้นมีจำนวนหน้ามากกว่า 100 หน้าขึ้นไป จะเลือกศึกษาเพียงร้อยละ 25 ของจำนวนหน้าทั้งหมด ซึ่งได้เอกสารในสมัย รัชกาลที่ 1 จำนวน 48 ชิ้น รัชกาลที่ 2 จำนวน 66 ชิ้น รัชกาลที่ 3 จำนวน 85 ชิ้น รัชกาล ที่ 4 จำนวน 87 ชิ้น (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก.)

สำหรับเอกสารระหว่างสมัยรัชกาลที่ 5 - 8 เอกสารที่ได้รับการตีพิมพ์มีจำนวนมากเกินกว่าจะศึกษาได้ทั้งหมดเช่นกัน ผู้วิจัยจึงได้เลือกเอกสารตามที่ได้เคยมีผู้ศึกษามาแล้วในงานวิจัยอื่น เช่นในงานของ เทพี พันธุมธา (2529)

ส่วนเรื่องของเกณฑ์จำนวนหน้าก็เป็นเช่นเดียวกับการเลือกศึกษาเอกสารในสมัยรัชกาลที่ 1-4 คือ ถ้าเอกสารที่ศึกษามีจำนวนหน้า 1- 100 หน้า จะศึกษาทั้งหมด แต่ถ้าเอกสารนั้นมีจำนวนหน้ามากกว่า 100 หน้า จะเลือกศึกษาเพียงร้อยละ 25 ของจำนวนหน้าทั้งหมด ซึ่งได้เอกสารในสมัยรัชกาลที่ 5 จำนวน 21 ชิ้น รัชกาลที่ 6 จำนวน 13 ชิ้น รัชกาลที่ 7-8 จำนวน 31 ชิ้น (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ก.)

ส่วนเอกสารสมัยปัจจุบัน มีเอกสารที่ได้รับการตีพิมพ์เป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงใช้ข้อมูลภาษาจากฐานข้อมูลภาษาไทย ที่ได้มีผู้รวบรวมไว้แล้วสำหรับงานวิจัยด้านภาษา คือ ฐานข้อมูลของห้องปฏิบัติการวิจัยภาษาและวิทยาการความรู้ (LINKS) ซึ่งมีจำนวน 100 พันธุ์ข้อมูล ประกอบด้วยบทความที่เป็นปริจเฉทประเภทต่างๆ ทั้งปริจเฉทบอกเล่า ข้อควรปฏิบัติ อธิบาย และแสดงความคิดเห็น จากนิตยสารกวีรี ระหว่างปีพ.ศ.2530 จนถึงปีพ.ศ.2537 จำนวนทั้งสิ้น 87 ฉบับ

ข. วิธีการเลือกข้อมูล

เมื่อได้รวบรวมเอกสารเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะนำเอกสารดังกล่าวมาเลือกข้อมูลการปรากฏของคำชวหน้ากริยาทั้ง 6 คำที่จะนำมาศึกษา โดยใช้วิธีค้นหาคำสำคัญ (key word search) ซึ่งได้แก่คำ คง ควร ต้อง ได้ นำ อาจ

การค้นหาคำสำคัญนี้ แบ่งได้เป็น 2 วิธี คือ การค้นหาด้วยการอ่านวิเคราะห์ และการค้นหาด้วยคอมพิวเตอร์

การค้นหาด้วยการอ่านวิเคราะห์ นำมาใช้ในการศึกษาเอกสารที่ตีพิมพ์ในรูปหนังสือแล้ว ได้แก่ เอกสารในสมัยสุโขทัยถึงรัชกาลที่ 8 ส่วนการค้นหาด้วยคอมพิวเตอร์ นำมาใช้กับเอกสารสมัยปัจจุบัน ที่ได้รับการบันทึกเก็บไว้ในฐานข้อมูลทางคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมการค้นหาคำสำคัญ KWIC หรือ Key Word in Context

ในการค้นหาคำสำคัญนี้ จะเลือกเก็บข้อมูลไม่แต่เฉพาะตัวคำเท่านั้น แต่จะ

ยกบริบทแวดล้อมคำสำคัญมาด้วย ตัวอย่างเช่น การค้นหาคำ คุณ ผู้วิจัยจะยกบริบท
แวดล้อมคำ คุณ มาด้วย โดยบริบทแวดล้อมส่วนใหญ่อยู่ในรูปประโยค ในกรณีที่มีการตีความ
จำเป็นต้องอ้างถึงประโยคอื่นๆด้วยก็จะยกมาทั้งย่อหน้า เช่น การเก็บคำ คุณ ซึ่งยกมาในรูป
ประโยคในตัวอย่างที่ (8) และยกมาในรูปย่อหน้าในตัวอย่างที่ (9)

(8) พระยาธรรมราชันคุณปิฎกคือทุกเมื่อ
(จารึก 3 / สุโขทัย หน้า 33)

(9) อนึ่งให้พระยานครศรีธรรมราชปริกษาหาหรือด้วยกรมการทั้งปวงจัดแจง
ชำระดูพระอัยการแลพระราชกำหนดกฎหมายเก่าใหม่บทใดหรือใดซึ่งต้องด้วย
ขนบธรรมเนียมแผ่นดินควรคุณ เคยว่ากล่าวประการใดก็ให้คุณไว้
(จดหมายเหตุ 29 / 3 หน้า 47)

ค. คำที่ไม่เก็บเป็นข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการค้นหาคำสำคัญ ผู้วิจัยจะไม่เก็บคำทั้ง 6 ซึ่ง
ปรากฏลักษณะต่อไปนี้มาวิเคราะห์ ได้แก่กรณี คำเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของคำประสม ได้แก่
คำ ต้อง ที่เป็นส่วนหนึ่งคำประสม เช่นในคำว่า ผู้ต้องเกณฑ์ ผู้ต้องโทษ ผู้ต้องขัง เป็นต้น
คำ คุณ ในคำว่า ควรค่า คู่ควร หรือคำที่เป็นส่วนหนึ่งของคำผสม ได้แก่ คำ นำ ที่เป็นส่วน
หนึ่งของคำประสม เช่นในคำว่า นำรัก นำเที่ยว นำสนใจ เป็นต้น และคำ ได้ ที่เป็นส่วนหนึ่ง
ของคำประสม ซึ่งมีความหมายแสดงการปฏิเสธ เช่นในคำว่า มิได้ ไม่ได้ หามิได้ หรือคำที่
เป็นส่วนหนึ่งของคำซ้อน ได้แก่ คำ คุณ ที่เป็นส่วนหนึ่งของคำซ้อน เช่นในคำว่า มั่นคง คงอยู่
คำ ควร ในคำว่า สมควร พอควร และคำ ต้อง ในคำว่า จับต้อง แต่ต้อง ถูกต้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้างานที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับคำบอกเนื้อความ และคำไวยากรณ์ แนวคิดเกี่ยวกับคำอรรถาภิธานเคราะห์ งานวิจัยเกี่ยวกับคำช่วยหน้ากริยา และ ทฤษฎีการกลายเป็นคำไวยากรณ์
2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารจำนวน 493 ชิ้น(ดูรายละเอียดในภาคผนวก)
3. วิเคราะห์หน้าที่และความหมายของข้อมูลโดยใช้เกณฑ์ทาง วากสัมพันธ์และอรรถศาสตร์
4. วิเคราะห์กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของข้อมูลทั้งทางวากสัมพันธ์ และอรรถศาสตร์
5. แสดงภาพรวมของวิวัฒนาการการกลายเป็นคำไวยากรณ์ของคำเหล่านี้

นิยามศัพท์สำคัญที่ใช้ในงานวิจัยนี้

ก. คำบอกเนื้อความ

คำบอกเนื้อความ หมายถึง คำที่มีสามารถสื่อความหมายที่ชัดเจนว่าอ้างถึง สิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือนามธรรม เหตุการณ์ การกระทำ สภาพ คุณสมบัติ โดยสามารถสื่อ ความหมายได้ตามลำพัง ไม่ต้องอาศัยคำอื่นมาช่วย คำบอกเนื้อความ มักจะจัดอยู่ในหมวด คำนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ และคำวิเศษณ์ ตัวอย่างเช่น คำ แดง ไป โรงเรียน ในตัวอย่างที่ (10) เป็นคำบอกเนื้อความ

(10) แดง กำลัง ไป โรงเรียน

ข. คำไวยากรณ์

คำไวยากรณ์ หมายถึง คำที่แสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ระหว่างคำ เช่น คำ บุพบท ของ ในตัวอย่างที่ (11) เป็นคำไวยากรณ์ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำนามกับ คำนาม

(11) ดินสอ ของ แดง

หรือแสดงลักษณะทางไวยากรณ์ของคำหลัก เช่น ขยายความหมายทางไวยากรณ์

ของคำกริยา โดยบอกกาล การณ์ลักษณะ หรืออรรถาณูเคราะห์ คำไวยากรณ์นี้ไม่อาจสื่อความหมายตามลำพังได้ ต้องอาศัยคำหลัก หรือบริบทประกอบ ในงานวิจัยนี้ คำไวยากรณ์ ได้แก่ คำช่วยกริยา ที่มีตำแหน่งหน้ากริยาวลี ตัวอย่างเช่น คำ คง ในตัวอย่างที่(12) เป็นคำไวยากรณ์

(12) คงไปโรงเรียน

ค. คำกริยา

คำกริยา หมายถึง หน่วยหลักของประโยค โดยให้ความหมายแสดงเหตุการณ์ สภาพ หรือการกระทำ

ในงานวิจัยนี้ จะมีหมวดย่อยของคำกริยาที่นำมาอภิปราย 3 หมวดย่อย ได้แก่ กริยาสกรรม กริยาอกรรม และกริยาอกรรมนำเสนอ

กริยาสกรรม หมายถึงกริยาที่มีหน่วยกรรมมารองรับ หน่วยกรรมนี้อาจจะเป็นนามวลี หรือกริยาวลีก็ได้ ดังตัวอย่างที่ (13) และ (14) ตามลำดับ

(13) น้องกินขนม

(14) น้องพยายามขับรถ

คำว่า กิน และพยายาม ในตัวอย่างข้างต้น เป็นคำกริยาสกรรม

กริยาอกรรม หมายถึง กริยาที่ไม่มีหน่วยกรรมมารองรับ แต่อาจจะมีส่วนเติมเต็ม ซึ่งได้แก่วิเศษณ์วลี วิเศษณานุประโยค หรือบุพบทวลี มาขยายก็ได้

ถ้ากริยาอกรรม ปรากฏเป็นหน่วยสุดท้ายในกริยาวลี ไม่มีส่วนเติมเต็มที่ขยายตามมา ผู้วิจัยเรียกคำกริยาอกรรมในลักษณะนี้ว่า กริยาอกรรมเดี่ยว เช่น คำกริยาอกรรม คง ในตัวอย่างที่ (15) ถ้ากริยาอกรรมนี้อยู่หน้าบุพบทวลี ผู้วิจัยเรียกว่า กริยาอกรรมที่นำหน้าบุพบทวลี เช่น คำกริยาอกรรม คง ในตัวอย่างที่ (16) และถ้ากริยาอกรรมนี้นำหน้าวิเศษณานุประโยค ผู้วิจัยเรียกว่า กริยาอกรรมที่นำหน้าวิเศษณานุประโยค เช่น คำกริยา

อาจ ในตัวอย่างที่ (17)

(15) อนึ่งไมคทพญานัน คือคู่ความอ้างพญานำกระลาการไปเผชิญโดยอ้าง
ครัน พบพญานแล้วเชิญไปสถานที่ควร

(กฎหมาย / 1 หน้า 224)

(16) มีผู้มาทึ่งพระราชสมภาร หวังจะให้พ้นจากภัยอันตรายต่างๆซึ่งนั้นทูลกับ
ราชสงคราม จะให้ส่งไทยใหญ่นั้นไม่ควรด้วยคลองขุดติยราชประเพณีธรรม

(พงศาวดาร / 1 หน้า 180)

(17) แต่เมื่อมีจรรยามาถึงแล้วนั้น ญาติวงษาทั้งหลายมีอาจเพื่อจะเป็นที่พึ่ง
และจะห้ามมีจรรยาด้วยอุบายอันหนึ่งอันใดหามิได้เลย

(จดหมายเหตุ 1 / ออยุธยา หน้า 40)

กริยากรรมนำเสนอ หมายถึง กริยาที่อยู่หน้านามานุประโยคที่ทำหน้าที่
ประธาน อาจมี คำ ว่า หรือ ที่ อยู่หน้านามานุประโยคนั้นได้ ตัวอย่างเช่น

(18) แลข้าพระทั้งปวงแตกฉานชานเซนอยู่แลคนเปนเดิมข้าพระไปอยู่ที่อื่นนั้น
ควรภิกษุทั้งสิบแปดคนนี้เป็นข้าพระ ณ อารามจุลามาณี

(จดหมายเหตุ 5 / ออยุธยา หน้า 88)

ง. คำช่วยหน้ากริยา

คำช่วยหน้ากริยา หมายถึง คำไวยากรณ์ชนิดหนึ่งที่อยู่หน้ากริยาลิ ช่วยขยาย
ความหมายทางไวยากรณ์ของคำกริยา อันได้แก่ กาล การณ์ลักษณะ และอรรถาณูเคราะห์
ตัวอย่างเช่น คำช่วยหน้ากริยา อาจ ในตัวอย่างที่ (19)

(19) คำ สุขใจ หรือ สุขใจ ช่างหน้านั้น อาจช่วยเอาภาษาบาลีอย่าง ประโม สุขใจ มากก็ได้

(สาส์นสมเด็จ 2/ 7-8 หน้า 32)

จ. กาล

กาล หมายถึงคำที่แสดงความหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดเวลา ลำดับเวลา สภาพเวลาของการกระทำ หรือของกริยา ถ้าหมายถึงเวลาที่เหตุการณ์เกิดขึ้นในขณะที่ผู้พูดพูดหรือในเวลาปัจจุบัน จะเรียกว่า ปัจจุบันกาล ถ้าหมายถึงเวลาที่เหตุการณ์เกิดขึ้นก่อนหน้าเวลาที่ผู้พูดพูดหรือในเวลาอดีต จะเรียกว่า อดีตกาล ถ้าหมายถึงเวลาที่เหตุการณ์เกิดขึ้นหลังเวลาที่ผู้พูดพูดหรือในเวลาอนาคต จะเรียกว่า อนาคตกาล

รูปภาษาที่ใช้แสดงกาลในภาษาไทย ถ้าเป็นคำช่วยกริยา จะแสดงเฉพาะกาลที่เป็นอดีตกาล และอนาคตกาล ตัวอย่างเช่น คำช่วยหน้ากริยา เคย แสดงอดีตกาลของกริยา ในตัวอย่างที่ (20) และ คำช่วยหน้ากริยา จะ แสดงอนาคตกาลของกริยา ในตัวอย่างที่(21)

(20) แดงเคยไปเชียงใหม่

(21) แดงจะไปเมืองนอก

ฉ. การณ์ลักษณะ

การณ์ลักษณะ หมายถึง คำที่แสดงความหมายที่เกี่ยวกับการเกิดขึ้น การปรากฏ หรือการดำเนินไปของปรากฏการณ์ของการกระทำหรือสภาพของกริยา ตัวอย่างเช่น คำ กำลัง แสดงการณ์ลักษณะบอกการกระทำที่กำลังดำเนินอยู่ ในตัวอย่างที่ (22)

(22) แดงกำลังทำงาน

ช. อรรถาณูเคราะห์

อรรถาณูเคราะห์ หมายถึง ส่วนที่แสดงทัศนคติ หรือความเห็นของผู้พูดเกี่ยวกับความเป็นไปได้ หรือความจำเป็นของกริยา ในภาษาไทยอรรถาณูเคราะห์นี้ จะปรากฏในรูปของคำช่วยกริยา ที่อยู่หน้ากริยาวิเศษณ์ ซึ่งอาจเรียกว่าคำช่วยหน้ากริยาแสดงอรรถาณูเคราะห์

ในงานวิจัยนี้ได้แบ่งประเภทอรรถาณูเคราะห์ออกเป็น 3 ประเภท ตามแนวคิดของ ไลออนส์ ได้แก่

อรรถาณูเคราะห์บอกโอกาส เป็นอรรถาณูเคราะห์ที่บอกความเป็นไปได้จริง โดยมีเงื่อนไขที่ทำให้เกิดเป็นจริงได้

อรรถาณูเคราะห์บอกการชี้แนะ เป็นอรรถาณูเคราะห์ที่ชี้แนะให้กระทำ

อรรถาณูเคราะห์บอกการคาดคะเน เป็นอรรถาณูเคราะห์ที่แสดงการคาดคะเนความน่าจะเป็น

ตัวอย่างเช่น คำ ได้ ในตัวอย่างที่ (23) เป็นคำช่วยหน้ากริยาแสดงอรรถาณูเคราะห์บอกโอกาส คำ ต้อง ในตัวอย่างที่ (24) เป็นคำช่วยหน้ากริยาแสดงอรรถาณูเคราะห์บอกการชี้แนะ คำ คง ในตัวอย่างที่ (25) เป็นคำช่วยหน้ากริยาแสดงอรรถาณูเคราะห์บอกการคาดคะเน

(23) **ขอลูกหลานเหลนอันเป็นพงศาได้เป็นท้าวเป็นพระยาภายจุณปูนหลัง**

(จารึก 6/ สุโขทัย หน้า 34)

(24) **ราษฎร ณ แขวงเมืองพระตะบองแขวงเมืองนครเสียมราบ แขวงเมืองสวายจิต ราคาเกวียนละ 4 ตำลึง 5 ตำลึง 5 ตำลึง ก็นามีเมล็ดข้าวซื้อขายกันไม่ ราษฎรต้องไปเที่ยวหามันหากลอย**

(จดหมายเหตุ 57 / 3 หน้า 20)

(25) **แลย้ายสลัดคีตฺรภูวนเหล้าร้ายเลิศลอดเข้ามาจับผู้คนไปได้ประการใด พระยานครศรีธรรมราชกรมการพนักงานก็คงมีโทษโดยพระราชกำหนด**

(จดหมายเหตุ 68 / 2 หน้า 116)

ฉ. นามวลี

นามวลี หมายถึง คำนามคำเดียว ดังตัวอย่างที่ (26) หรือคำนามที่มีส่วนขยายด้วยก็ได้ ดังตัวอย่างที่ (27)

(26) ราษฎรต้องไปเที่ยวหาหมันหากลอย

(จดหมายเหตุ 57 / 3 หน้า 20)

(27) พระยาธรรมราชนันคังปัญจศีลทุกเมื่อ

(จารึก 3 / สุโขทัย หน้า 33)

ญ. กริยาวลี

กริยาวลี หมายถึง กริยาตัวเดียว ดังตัวอย่างที่ (28) หรือกริยาหลายตัวเรียงกัน ดังตัวอย่างที่ (29) หรืออาจจะมีการรวมารองรับก็ได้ ดังตัวอย่างที่ (30)

(28) โอยทานเวนทั้งภูฏิสถานอวาตแก่พระมหาเถรเป็นเจ้านั้นแล้ว จึงบำเรอแก่พระมหาเถรเป็นเจ้าและฝูงสงฆ์ทั้งหลายด้วยจตุปัจจัยอันควร

(จารึก 8 / สุโขทัย หน้า 96)

(29) พระมหาอุปราชามีอาวุธตามมาได้ก็เลิกทัพกลับไป

(พงศาวดาร / 1 หน้า 178)

(30) ขุนไชยอาญาต้องปรับ

(หมายรับสั่ง 25 / 1 หน้า ๑)

ท. การกลายเป็นคำไวยากรณ์

การกลายเป็นคำไวยากรณ์ หมายถึง การที่คำบอกเนื้อความได้สูญเสียความหมายที่เป็นเนื้อความไป และมีหน้าที่ทางไวยากรณ์เพิ่มขึ้นมาในบางบริบท จนพัฒนากลายเป็นคำไวยากรณ์ไปด้วย ในบางกรณีคำที่เป็นคำบอกเนื้อความนั้นจะยังคงปรากฏในภาษาควบคู่กับคำไวยากรณ์ แต่มีการใช้ลดน้อยลง

ตัวอย่างเช่น คำ หลัง เดิมทำหน้าที่เป็นคำนาม มีความหมายอ้างถึงส่วนของร่างกาย ดังตัวอย่างที่ (31) พัฒนาไปเป็นความหมายแสดงสถานที่ และแสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำหลักเพื่อบอกสถานที่ โดยคำ หลัง จะเปลี่ยนจากคำบอกเนื้อความ ที่เป็นคำนาม

ไปเป็นคำไวยากรณ์ ที่เป็นคำบุพบท ดังตัวอย่างที่ (32)

(31) หลังเขาเจ็บ

(32) เขานั่งหลังฉัน

สัญลักษณ์ที่ใช้ในงานวิจัย

ก. [] เครื่องหมาย กรอบสี่เหลี่ยม หมายถึง สิ่งที่อยู่ในกรอบสี่เหลี่ยมนี้จะแสดงหน้าที่ ความหมาย หรือการเกิดร่วมของคำ ตัวอย่างเช่น

[+ กริยา] หมายความว่า คำดังกล่าวนี้เป็นคำที่ทำหน้าที่อย่างคำกริยา

[+ คำช่วยหน้ากริยา] หมายความว่า คำดังกล่าวนี้เป็นคำที่ทำหน้าที่อย่างคำช่วยหน้ากริยา

[+ นามวลี/___] หมายความว่า คำดังกล่าวนี้เกิดร่วมกับประธานที่เป็นนามวลี

[+ ___/นามวลี] หมายความว่า คำดังกล่าวนี้เกิดร่วมกับกรรมที่เป็นนามวลี

[+ สิ่งมีชีวิต / ___] หมายความว่า นามวลีที่ทำหน้าที่ประธานของคำนี้ มีความหมายเป็นสิ่งมีชีวิต

ตัวอย่างเช่น

คำ คง

+กริยา

+ นามวลี/___

+ +มนุษย์/___

+รูปธรรม/___

+ ___/นามวลี

+ ___/+รูปธรรม

หมายความว่า คำ คง เป็นคำกริยาสกรรม อยู่หน้านามวลี เกิดร่วมกับนามวลีที่ทำหน้าที่ประธานที่มีความหมายเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นรูปธรรม และนามวลีที่ทำหน้าที่กรรมที่มี

ความหมายเป็นอุปสรรคหรือนามธรรมก็ได้

ข. + เครื่องหมายบวก หมายถึงคำนั้นมีความหมายนี้

ค. - เครื่องหมายลบ หมายถึง คำนั้นไม่มีความหมายนี้

ง. ± เครื่องหมายบวกลบ หมายถึง คำนั้นมีหรือไม่มีความหมายนี้ก็ได้

จ. > เครื่องหมายมากกว่า หมายความว่า พัฒนาไปสู่ หรือเปลี่ยนแปลงไป

ดู ตัวอย่างเช่น

คำนาม หลัง > คำบุพบท หลัง

หมายความว่า คำนาม หลัง เปลี่ยนไปเป็นคำบุพบท หลัง

ข. _ การขีดเส้นใต้ 1 เส้น หมายความว่า รูปภาษานั้นเป็นข้อมูลคำที่

ศึกษา

ข. _ การขีดเส้นใต้ 2 เส้น หมายความว่า รูปภาษานั้นเป็นนามวลี หรือ

กริยาวลี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยนี้

1. เป็นแนวทางการศึกษากระบวนการกลายเป็นคำไวพจน์
2. เข้าใจกระบวนการที่คำกริยากลายเป็นคำช่วยหน้ากริยา
3. เป็นแนวทางการศึกษาการเปลี่ยนแปลงหน้าที่และความหมายของหมวดคำ

อื่นในภาษาไทย